

Av huggningsteknik, runformer, stilisering o. s. v. framgår, att *Brandr* också har ristat den andra runstenen från Åkerby kyrka (U 1066). Inskriften på U 1067 talar om »dessa stenar». Det skulle under sådana förhållanden ligga nära till hands att tro, att uttrycket åsyftar U 1066 och U 1067. Att så icke är förhållandet, framgår emellertid tydligt av inskrifternas innehåll. Snarast torde innebörden i orden »dessa stenar» vara, att vid sidan av runstenen andra stenar utan inskrift ha av Odalfrid rests efter Styr. Sannolikt har *Brandr* med uttrycket *ræistu kumbl þessi all* på U 1066 åsyftat ungefär detsamma som med *stæina þessa* på U 1067. I båda fallen torde sålunda monumenten ha bestått av en runsten jämte bautastenar. Under sådana omständigheter är det synnerligen beklagligt, att både U 1066 och U 1067 så tidigt ha flyttats från sina ursprungliga platser. De ha redan omkring år 1300 lagts in, med ristningarna då i båda fallen fullt synliga, i Åkerby kyrkas murar, varför man numera icke kan veta, var stenarna ursprungligen ha stått. Sannolikt ha de stått i kyrkans närhet; jfr ovan. s. 348.

1068. Åkerby kyrka.

Pl. 84.

Litteratur: S. B. F. Jansson, Rapport till Riksantikvarieämbetet den 12 april 1954 (ATA).

Den fragmentariskt bevarade runstenen ligger i Åkerby östra kyrkogårdsmur, 17 m. N om murens sydöstra hörn. Stenen har sin plats i markytan, i murens insida, och ligger med toppen åt S.

Stenen är helt nyfunnen; hur den upptäcktes skildras i S. B. F. Janssons rapport av den 12/4 1954: »Ämbetets ombud, författaren Jan Fridegård, Uppsala, meddelade mig genom ett telefonsamtal den 10 april 1954, att han tidigare samma dag vid besök på Åkerby kyrkogård hade iakttagit ett stycke av en runsten i kyrkogårdsmuren. Med anledning av denna uppgift besökte jag ... redan följande dag (den 11 april) den av Fridegård angivna fyndplatsen. Fridegårds iakttagelse visade sig vara riktig; den av honom upptäckta stenen utgör övre delen av en hittills okänd runsten ... Det är ingalunda överraskande, att detta fragment hittills har kunnat undgå upptäckt, trots att många människor praktiskt taget dagligen torde ha vistats i dess omedelbara närhet. Det överraskande ligger i att Fridegård, under den gråa mossan som täckte ristningsytan, över huvud taget kunde se, att stenen bar någon ristning. Innan stenen hade rengjorts, var den grunda ristningen nämligen knappt skönjbar ... Upptäckten kom f. ö. synnerligen lägligt; jag är nämligen just i färd med att publicera runinskrifterna inom det område där fyndet nu gjordes» ...

Röd granit. Höjd 0,97 m., bredd 0,55 m. Ristningen är genomgående grund och ytan flerstädes vittrad.

Inskrift:

... hagua · stain · at · i - kuar · faþ ... anta · şin

5

10

15

20

25

... haggva stæin at Ingvar, faður ... [bo]anda sinn.

»... hugga stenen efter Ingvar, (sin) fader ... (och) ... (efter) sin man.»

Till läsningen: Sk före 1 h står i vänstra brottkanten. 1 h har förlorat hst ovan bst. I 3 g är pricken mycket grund, men förefaller säker. 8 a och 9 i stå tätt ihop. Det är troligt, att ristaren först har ristat **stan** och sedan insatt en i-runa mellan **a** och **n**. (Detta kan antyda, att ristaren har varit osäker om hur den gamla diftongen skulle betecknas). 13 i är ej stunget. Av runan 14 återstår endast ett kort stycke av huvudstavens övre del; det övriga av runan har förlorats i

en djup urgröpning. 15 **k** är ej stunget. I 21 **p** utgår bst från övre ramlinjen; nedre delen av bst har förlorats. Runföljden 22—28 står i den del av slingan, som finnes på fragmentets mittparti. Före 22 **a** finnas nu inga spår av runor. I 24 **t** äro bst ojämna och grunda; detta gäller särskilt den högra bst, men även den förefaller att vara säker. Av 26 **s** återstår endast övre hälften; runan, som står på ett ojämnt ställe, har haft formen **ſ**. 27 **i** är ej stunget. Efter 28 **n** finnes inom bandet en grund skåra med oskarpa kanter; denna skåra är säkerligen en skada i ristningsytan.

Ingvarr är ett i uppländska runinskrifter välkänt mansnamn.

Den nyfunna ristningen är icke särskilt skickligt huggen. Den kan knappast attribueras till någon känd runristare.

1069. Berga, Åkerby sn.

Pl. 85, 86.

Litteratur: B 495, L 165, D 1: 208. J. Bureus, *Monumenta Sveo-Gothica Haftenus Exsculpta* (1624) n:r 20 (3 uppl. 1664 n:r 23), Fa 6 s. 75 n:r 149 (Bureus' egen uppteckning), Fa 10: 2 bl. 26, Fa 5 n:r 485, Fa 1 s. 104, Fa 13 s. 119, Fa 14 s. 120; J. Peringskiöld, *Monumenta* 2, bl. 37; P. Dijkman, *Historiske Anmärkningar* (1723), s. 81 f.; O. Celsius, *Svenska runstenar* (F m 60) 1, s. 165; R. Dybeck, *Reseberättelse för år 1863* (ATA); M. Stolpe, *Några ord till upplysning om bladet »Upsala»* (1869), s. 67; UFT h. 5 (1876), s. 78; S. B. F. Jansson, *Runinskriftsinventering i Uppsala län 1942* (ATA).

Äldre avbildningar: J. Bureus, träsnitt (i *Monumenta Sveo-Gothica* 1624 och 1664, Fa 10: 1 n:r 20, Fa 5); J. Leitz och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds *Monumenta* 2 och B 495); Dybeck, teckning (D 1: 208).

Runstenen står i norra kanten av landsvägen Åkerby kyrka—Jumkils kyrka, 35 m. NÖ om prästgårdens nordöstra gavel, 7 m. V om avtagsvägen till Söderby. Platsen är utmärkt på Geologiska kartbladet »Upsala» samt på Ekonomiska kartbladet »Jumkil» (1952).

Enligt Bureus stod stenen »Widh Åkerby Prestegård Bergha» (Fa 6).¹ Peringskiöld lämnar i *Monumenta* följande utförliga beskrivning: »Wij wända nu vår reesa til Bärga i Åkerby Sochn, hwarest Prästegården är belägen, tillijka med en Skatte och en frälse bondegård; på Giärdet hafwa vårt fäderneslands² forna inbyggjare, sine förfäder och anhörige döda til ähra och åminnelse, effter hedniska tjdens sätt och maner, upkastat åthskillige små, men Sex stycken stora ättehögar, liggandes gent emot Löfsbron, där wij allareda på Engeby ägor beskådat en Runsten [= U 916]. Här på giärdet straxt wid bemelte ättehögar finnes ochså en wacker Runsten af fyra alnars högd, uthi en spitzig form uthuggen». På träsnittet i Peringskiölds *Monumenta* finnes anteckningen »Bärga i Åkerby Sochn» (B 495: »Bärga»; L 165: »Berga»). — Celsius, som undersökte stenen den »28 Aug. lörd. 1725», beskriver stenens plats på följande sätt: »Åkerby Sⁿ uthi Bärga gärdet mitt emot Bärga Granlund, uthi Runstens åkrarna ett litet st. ifrån Prästgården.» I sin reseberättelse för år 1863 skriver Dybeck: »Af Åkerbyhögarne äro de vid Berga talrikast. Runstenarna vid Sylta, Krogstad och Berga äro qvar, den sistnämnda nyligen åter rest». I *Sveriges runurkunder* anges platsen sålunda: »Runstenen står norr om och invid Berga, utmed Jumkilsvägen, men lärer förr haft annan plats.» I beskrivningen till Geologiska kartbladet »Upsala» omtalas, att en »rätt stor» runsten står »vid prestgården i landsvägskanten».

På 1600-talet har stenen av Peringskiölds beskrivning att döma stått i närheten av det grav-

¹ Bureus, vilkens far var kyrkoherde i Åkerby, har säkerligen redan som barn sett denna på fädernhemmets ägor resta runsten.

² Ändrat från *våra forna förfäder*.